

SCENARZYSTA¹

I. PODSTAWOWE ZADANIA

- 1.1. Scenarzysta jest twórcą i głównym autorem warstwy narracyjnej filmu, odpowiedzialnym za stworzenie scenariusza, który stanowi podstawę realizacji filmu.
- 1.2. Scenarzysta współpracuje bezpośrednio z Producentem wiodącym / Producentem kreatywnym² i/lub Reżyserem w celu dostosowania scenariusza do wymagań artystycznych i produkcyjnych.
- 1.3. Scenarzysta (jeśli pracuje na zlecenie Producenta, a nie dochodzi do zakupu praw) może wykonywać specjalistyczne prace w zakresie opracowania narracji, dialogów i struktury scenariusza, w zależności od skali produkcji i potrzeb Producenta wiodącego, polegające na:
  - a) Stworzeniu oryginalnego scenariusza filmu, na podstawie własnego lub dostarczonego przez Producenta wiodącego pomysłu, treatmentu i/lub innego opisu.
  - b) Adaptacji do formy scenariusza filmu innego dzieła (np. książki, sztuki teatralnej) samodzielnie wybranego lub wskazanego przez Producenta wiodącego.²
  - c) Opracowaniu wersji scenariusza (w tym także innego autora), dostosowanej do wymogów Producenta wiodącego lub lokalizacji językowej.
  - d) Tworzeniu dodatkowych scen i dialogów (jeśli jest jednocześnie Autorem dialogów) w trakcie prac w czasie rozwoju projektu, przygotowań lub nawet w trakcie zdjęć (tzw. przepisania).
  - e) Konsultacji w zakresie dramaturgii i struktury narracyjnej.Właściwy zakres prac Scenarzysty określa umowa.

II. ZALEŻNOŚCI SŁUŻBOWE

- 2.1. Scenarzysta podlega artystycznemu kierownictwu Reżysera, Producenta wiodącego i/lub Producenta kreatywnego (jeśli występuje).
- 2.2. W zakresie ewentualnych zmian scenariuszowych wynikających z aspektów produkcyjnych współpracuje z Producentem wykonawczym i Kierownikiem produkcji.
- 2.3. Scenarzysta współpracuje z innymi członkami ekipy filmowej, takimi jak: Reżyser, Dramaturg (opcjonalnie), Script doctor, Konsultanci (specjaliści w danych dziedzinach związanych z treścią scenariusza), Specjaliści ds. researchu / dokumentacji.

III. ZASTĘPSTWO

- 3.1. W przypadku nieobecności Scenarzysty jego obowiązki mogą zostać przejęte przez inną wykwalifikowaną osobę, np. innego Scenarzystę - współautora scenariusza, Konsultanta scenariuszowego lub Reżysera – w zależności od postanowień umowy i decyzji Producenta.
- 3.2. Co do zasady, z uwagi na istotny charakter twórczy prac Scenarzysty, zastępstwo w szerszym zakresie nie jest możliwe; w takim przypadku dochodzi do współautorstwa scenariusza, a scenariusz powstaje przy współudziale innego Scenarzysty.

IV. PRAWA, OBOWIĄZKI I ZAKRES CZYNNOŚCI SCENARZYSTY

4.1. Ogólne prawa i obowiązki Scenarzysty

---

¹ Scenarzysta zwykle nie jest aktywnym członkiem ekipy filmowej (częściej zdarza się to w przypadku produkcji serialowych), ale może nim zostać na życzenie Producenta, jeśli strony tak się umówią. Poniższy opis dotyczy takiej właśnie specyficznej sytuacji. Więcej w komentarzu w części V.

² W wielu przypadkach dochodzi do zakupu praw do gotowego scenariusza i wówczas Scenarzysta zwykle nie wchodzi w skład ekipy filmowej i nie uczestniczy w procesie produkcji. Więcej w komentarzu w części V.

- 4.1.1. Scenarzysta ma prawo i obowiązek uczestnictwa w procesie rozwoju projektu filmu od etapu koncepcyjnego (okres developmentu scenariuszowego) do finalizacji prac nad scenariuszem.
- 4.1.2. Scenarzysta, na wniosek Producenta, ma prawo i obowiązek uczestnictwa w pracach nad scenariuszem także na etapie produkcji, w okresie przygotowawczym i w okresie zdjęciowym, a także – w szczególnych przypadkach – w okresie montażu i udźwiękowania, gdy jego obecność może być wymagana w zakresie konsultacji lub ewentualnego przygotowania dialogów do nagrań postsynchronów lub poprawek lub dodania kwestii dialogowych postaci narratora.
- 4.1.3. Scenarzysta, jeśli tak stanowi umowa z Producentem, jest zobowiązany do realizowania artystycznej wizji filmu, dostosowując narrację do uzgodnionych koncepcji twórczych.
- 4.1.4. W przypadku, gdy Scenarzysta nie jest autorem pomysłu na film, ma obowiązek zapoznać się z tematyką filmu, przeprowadzić niezbędne poszukiwania i dokumentacje tematu oraz opracować szczegółowy scenariusz, w trybie zleconym przez Producenta.
- 4.1.5. Scenarzysta powinien dążyć do optymalizacji narracji filmu, eliminując zbędne sceny i ujęcia, tak aby dopasować materiał do wymogów budżetowych i logistycznych, jednak bez uszczerbku dla wartości artystycznej.
- 4.1.6. Scenarzysta ma obowiązek współpracy z Reżyserem, Producentem lub wyznaczonym przez niego Producentem kreatywnym i /lub Script doctorem – w zakresie wszelkich modyfikacji i rewizji scenariusza, wynikających z ograniczeń produkcyjnych.
- 4.1.7. W przypadku, gdyby modyfikacje scenariusza nie pokrywały się z zamierzeniem Scenarzysty, ma on prawo do wycofania swego nazwiska z napisów filmu.

4.2. Zakres czynności Scenarzysty w okresie przygotowawczym

- 4.2.1. Scenarzysta, jeśli tak stanowi umowa z Producentem, wykonuje pomocnicze zadania związane z opracowaniem finalnej wersji scenariusza, w tym:
  - 4.2.1.1. Współpracuje przy tworzeniu dokumentacji scenariuszowej, analizy dramaturgicznej i strukturalnej.
  - 4.2.1.2. Udziela Konsultacji Reżyserowi w zakresie inscenizacji i możliwości realizacyjnych poszczególnych scen.
  - 4.2.1.3. Modyfikuje scenariusz zgodnie z uwagami Producenta, Producenta kreatywnego i/lub Kierownika produkcji.
  - 4.2.1.4. Wspiera Reżysera przy opracowaniu dialogów i monologów (o ile Scenarzysta jest także autorem dialogów) lub Autora dialogów, w celu zwiększenia autentyczności języka postaci.
- 4.2.2. Scenarzysta współpracuje z Producentem i wskazanymi przez niego członkami ekipy filmowej w zakresie:
  - 4.2.2.1. Tworzenia wersji scenariusza dostosowanej do warunków budżetowych i pozycji planowanego kosztorysu, specyfiki koprodukcji i/lub ograniczeń związanych z lokacjami / obiektami zdjęciowymi, nie naruszając tym działaniem jakości artystycznej scenariusza, a poszukując jedynie rozwiązań alternatywnych, kompromisowych z uwagi na realia produkcyjne.
  - 4.2.2.2. Opcjonalnie – tworzenia wersji produkcyjnej scenariusza, stanowiącej bazę danych do opracowań organizacyjnych³.

---

³ Wersja produkcyjna scenariusza polega na odpowiednim formatowaniu tekstu, jednolitym nazywaniu scenariuszowych obiektów zdjęciowych i postaci oraz dzieleniu scen pod kątem realizacji, aby łatwiej tworzyć karty scen, obiektów i postaci. Często te obowiązki przejmują już pracownicy pionu reżyserskiego lub produkcyjnego.

4.3. Zakres czynności Scenarzysty w okresie zdjęciowym

- 4.3.1. Scenarzysta bierze udział w pracach w okresie zdjęciowym w zakresie konsultacji dotyczących realizacji scen i dialogów (jeśli jest także Autorem dialogów); jeśli zachodzi taka potrzeba, na zlecenie Reżysera, Producenta wiodącego lub Producenta kreatywnego dokonuje ewentualnych korekt scenariusza w trakcie zdjęć.
- 4.3.2. Może opcjonalnie współpracować z aktorami, udzielając wyjaśnień dotyczących interpretacji ról i motywacji postaci, jeśli takie działania dopuszcza umowa z Producentem.
- 4.3.3. Może opcjonalnie uczestniczyć w analizie materiału filmowego, sugerując ewentualne zmiany w strukturze narracyjnej filmu, jeśli takie działania dopuszcza umowa z Producentem.

4.4. Zakres czynności Scenarzysty w okresie montażu i udźwiękowienia

- 4.4.1. Scenarzysta opcjonalnie może brać udział w pracach okresu montażu i udźwiękowienia filmu, konsultując zmiany wynikające z procesu edycji obrazu i dźwięku, jeśli takie działania dopuszcza umowa z Producentem.
- 4.4.2. Scenarzysta, jeśli zachodzi taka potrzeba, współpracuje przy opracowaniu dodatkowych dialogów i postsynchronów, a także (opcjonalnie) adaptacji tekstów do wersji dubbingowych.

V. KOMENTARZ

Dzieło stworzone przez Scenarzystę jest oryginalne i stanowi jego autorski utwór w rozumieniu przepisów prawa autorskiego. Wszelkie dodatkowe prace nad scenariuszem, wykraczające poza napisanie tekstu, który musi być zatwierdzony przez Producenta jako wersja finalna, wymagają odrębnego, pisemnego uzgodnienia z Producentem i są zwykle przedmiotem indywidualnej umowy określającej zakres, wynagrodzenie oraz sposób rozliczenia tych prac.

Scenarzysta, w standardowych warunkach produkcji filmowej, nie jest formalnym członkiem ekipy filmowej. Jego podstawowym zadaniem jest napisanie scenariusza, który może być stworzony na zlecenie Producenta lub jako niezależna inicjatywa, a następnie sprzedany Producentowi. Po sprzedaży praw autorskich do scenariusza rola Scenarzysty w procesie realizacyjnym zazwyczaj się kończy. Producent i Reżyser mają pełną swobodę w adaptacji, edycji i modyfikacji materiału bez obowiązku konsultacji z autorem.

Jednakże istnieją przypadki (na razie częściej spotykane w produkcji serialowej, ale czasem przenoszone do produkcji filmowej), w których Scenarzysta może stać się integralnym członkiem ekipy filmowej. Dzieje się tak przede wszystkim wtedy, gdy scenariusz filmu może z założenia podlegać istotnym modyfikacjom w trakcie realizacji – na przykład z powodu wymogów umiejscowienia akcji w innym (niż planowano pierwotnie) regionie, co może wpłynąć na kształt scen, a bywa wymogiem Regionalnych Funduszy Filmowych. Innym powodem modyfikacji może być np. konieczność dostosowania treści do lokalnych warunków obyczajowych i formalnych lub chociażby wymagań sponsorskich lokowania produktu. W tych sytuacjach Scenarzysta może pracować nad tekstem na etapie produkcji lub nawet postprodukcji, co zostało ujęte w powyższym opisie.

W polskiej praktyce branżowej Scenarzysta jest najczęściej traktowany jako niezależny twórca, który nie bierze udziału w procesie produkcji po sprzedaży scenariusza. Brak tradycji zapraszania Scenarzysty na plan filmowy czy do montażowni dodatkowo podkreśla jego dystans wobec realizacyjnej części filmu. W porównaniu do systemów produkcyjnych funkcjonujących w innych krajach (np. w Niemczech), gdzie Scenarzyści mogą mieć większy wpływ na końcowy kształt filmu, w Polsce ich rola kończy się zwykle na dostarczeniu materiału literackiego.

Podsumowując, choć Scenarzysta zasadniczo nie należy do ekipy filmowej, to może nim zostać w określonych okolicznościach, jeśli wymaga tego specyfika produkcji i zostanie to uzgodnione z Producentem.

Wymienione tu obowiązki opisują potencjalny zakres wynikający z rozszerzonej umowy z Producentem, na co w drodze negocjacji Scenarzysta może się nie zgodzić. Nie zmienia to jednak faktu, że w jego miejsce może pojawić się inny Scenarzysta, który (często jako *ghost writer*) nie partycypuje w autorstwie (jako współautor) czy w prawach (np. tantiemach) do tekstu, ale pracuje and nim dostosowując go do potrzeb Producenta.